

1 PINKATHARI-PAYI

Antyasiparitapaaki pinkathari David

1 ¹Tima antari-kona-piro-tapaaki pinkathari David, oshikitaki isarintsiti. Ipiwiryaa-kowitaitari oshiki iithaari, titzimaita isaawati. ²Ikantakiri impiratani: “¡Pinkatharí! ¿Pinintzi naminimi mainaro? Irootaki aminimini, ompasikaimi, ontsipa-tyaami pimayi osaawantimi.” ³Jataki yamina-minatzi kamiithaa-niki mainaro maaroni inampiki Israel-iiti. Iñaaki mainaro paitachari Abisag poñaachari Apimakoryaariniki. Irootaki yamakiniriri pinkathari. ⁴Omapiro okamiithaa-nikitzi Abisag. Irootaki aminapaa-kiniriri okaratzi inintayi-tziri pinkathari, titzimaita iinantyaaro.

Isaipatziitoitziri Salomón

³²Ipoña ikantaki pinkathari David: “Pinkaiminari Ompira-tasorintsi-taari Sadoc, Kamantan-tzinkari Natán, Benaía itomi Joiada.” Ari ipokajitaki irirori iñiiri pinkathari. ³³Ikantawakiri: “¡Ashininká! Pintsipatanakyaari nompiratani-payi, inkyaakai-yaari nopira notomi Salomón, paanakiri Sipopo-jaariniki.” ³⁴Awiroka Sadoc Ompira-tasorintsi-taari aajatzi Kamantan-tzinkari Natán, pisai-patzii-totiri notomi Salomón omatantyaari impinkathari-wintairi ashininka-payi Israel-iiti. Pintyoo-jiiti anta, pinkaima-jiiti aajatzi, pinkanti: “¡Yokawí pinkathari Salomón!” ³⁵Impoña piyaataa-jiitiri itaapiiki impiyi, irojatzí isaikan-tapaa-kyaari nowinkathari-mintoki, tima iriitaki impoyii-tajyaananani. Tima iriitaki noyosii-takiri impinkathari-wintairi ashininka-payi Judá-iti, aajatzi pasini-payi Israel-iiti.” ³⁶Ari yakanaki Benaía itomi Joiada, ikantzi: “¡Pinkatharí! Aritaki onkantyaari. Iriitaki Piwawani nintakaan-tzirori. ³⁷Iriitaki Pawa tsipata-piintakami awiroka, onkamintha ari inkimitairiri aajatzi Salomón, inkanta-kaiyaaro imapirotiro impinkatharitari irirori.”

³⁸Ikanta Ompira-tasorintsi-taari Sadoc, Kamantan-tzinkari Natán, Benaía itomi Joiada, Piyakaasitaniri-payi, Shintsiri-payi, ikyakaakari

^a 1.33 nopira = nomorani = mula

Salomón ipira pinkathari David, yaanakiri Sipopo-jaariniki.^b ³⁹Ari yaaki Ompira-tasorintsi-taari Sadoc chiitsi aajatzi yiinkantsi, saikatsiri tasorintsi-thaantiki, isaipatzii-totakiri Salomón. Ari ikaratzi ityoojii-tanaki maaroni anta, ikaimajii-tanaki ikantajii-tzi: “¡Yokawí pinkathari Salomón!”

ikamantanairi David itomi

2 ¹Tima irootaintsi inkami pinkathari David, ikaimakaan-takiri Salomón, ikantziri: ²“¡Notomí! Kimitaka irootaintsi nomoronki, nojatatyii tsika ikinayitzi maaroni atziri. Tonta-siri pinkantyya awiroka, sirampari pinatyii. ³Panta-piintairo impira-tamiri Pawa, pinthotyaa-yitairo iwinkakaanani, ikantakaanani, isinita-kaantani aajatzi isintsi-thatan-tziri, okaratzi osankina-tainchari ñaantsi iyomitaajairi awaisatzitini Moisés, irootaki ojatan-tyaari kamiitha opaita-rika pantayi-tajiri, tikatsi awishimo-timini tsika-rika pinkinayiti. ⁴Ari imonkara-tirori Pawa okaratzi ikasiya-kaakinari, ikantakina: “Irii-piro-rika inkimisantajina inkarati pincharini-tajyaari, kamiitha-rika isirita-jyaana, yawintaa-siri-tajyaana, irasi iwiro inkarati pincharini-tajyaari impinkathari-wintairi pishininka-payi Israel-iiti.”

Ikamantajari David

¹⁰Aritaki makoryaaki David. Ikitaitakiri ipaitai-tziro “Inampi David”.^c ¹¹Osamani ipinkathari-wintakiri David pairani ishininka-payi Israel-iiti okaratzi 40 osarintsi. Yitakaro ipinkatharitaki nampitsiki Aripiro-taariniki okaratzi 7 osarintsi, aajatzi nampitsiki Aapatyaawiniki okaratzi 33 osarintsi. ¹²Ikanta yitanakaro ipinkathari-tanaki Salomón, impoyii-taari iriri. Iriitaki matakirori isaikakaan-taki kamiitha.

Ikowaki Salomón iwitsikiniri itasorintsi-pankoti Pawa

5 ¹Ari ikimakiri Hiram pinkathari-tatsiri Mapiniki ikantaitzi: “Isaipatzii-toitakiri Salomón, impoyii-taari iriri.” Tima yoka Hiram oshiki itakota-piintakari pinkatharini David, ityaantaki inampiri-payi iñiiri Salomón. ²Ikanta Salomón irirori, ityaantaki kamantirini Hiram, inkantiri: ³“Piyotzi awiroka ti imatiro asitanarini David iwitsikiniri itasorintsi-pankoti Pawa tsika impinka-thaitiro iwairo, okantakaan-tziro imana-mintha-tziri iisaniintani. Iro kantacha, Pawa kantakaarori yiitsinampaan-takariri maaroni owayirita-piintariri.^d ⁴Irootaki isaikakaan-taanari Pawa kamiitha. Tikatsi owayiri-tajinani, ti natsipi-tajyaaro kowiinkari-payi. ⁵Irootaki nonintantari nowitsikiniri

^b 1.38 ipira = imorani = mula ^c 2.10 makoryaaki = maaki = jatasirin-kataji isaiki isiri iwaisatziti-payi; Inampi David = Aapatyaawini.

itasorintsi-pankoti Pawa tsika impinka-thaitairo iwairo, tima ikasiya-kaakiri pairani asitanari, ikantakiri: ‘Iriitaki pitomi impoyii-tajyaamini apaata impinkathari-wintanti, iriitaki witsikai-naroni notasorintsi-pankoti, tsika impairyai-tairo nowairo anta.’⁶ ¡Pinkathari! Pinkantiri patziriti-payi intowina inchato-payi tzimatsiri anta Kitiniitoniki, aritaki yamitako-takiri natziriti-payi naaka. Tsika-rika onkarati pinintiri nompinatimi yanta-wairi patziriti, aritaki nomatakiro. Piyotzi awiroka tikatsi noshininka-payi yotironi intowiro kamiitha isiyako-tyaari pisaika-nampi-tziri Simaa-satziiti.”

Iwitsikaitakiro Tasorintsi-panko

6¹ Aritaki imatakiro Salomón ipinkathari-wintziri ishininka-payi Israel-iiti okaratzi 4 osarintsi, iriitaki apitita-tsiri kasiri, ipaitai-tziri “Sipakiryaaari”. Aripaiti yitanakaro Salomón iwitsikiniri itasorintsi-pankoti Pawa. Tima aritaki osamanitaki okaratzi 480 osarintsi isitowan-taari Israel-iiti Apitantoniki.

³⁸ Ikanta awisaki 11 osarintsi ipinkatharitziri Salomón, iriitaki 8-tatsiri kasiri ipaitai-tziri “Awiitaantsi”, ithonkai-takiro iwitsikai-tziro tasorintsi-panko, iwitsikai-takiro tsika okanta ikinkitha-siri-taitaka iwitsikaitiro. Tima okaratzi 7 osarintsi osamanitaki ithonkan-taita-karori iwitsika-kaantakiro pinkathari Salomón.

Pinkatharo poñaachari Sabá

10¹ Okanta pinkatharo poñaachari ipaitai-tziro Sabá okimakotakiri ikinkithata-koitziri pinkathari Salomón, tima okaratzi iyota-nitari irirori irootaki kantakaarori iroopirori isintsinka Pawa. Irootaki onintan-tanakari oñiiri. Onintzi onkompita-kaiyaari onkarati osampiyitiriri, oñaantyaariri omapiro-rika iyota-nita.² Okanta ariitaka nampitsiki Aapatyaawini otsipayitakari onampiri-payi, amayitaki oshiki ikyakoitari-payi okyaakaa-yitakiri owaararo, amaki kasankari, oshiki ooro, aajatzi pinapiro-yitachari mapi. Okanta oñaapaakiri Salomón, omatakiro osampita-paakiri Salomón okaratzi okinkithasiritzi-takari osampitiriri.³ Tima ithonkaa yakakiro Salomón okaratzi osampita-paakiriri. Tikatsi aparoni kompitzi-motyaarini.⁴ Okanta iroñaaka iroka pinkatharo poñaachari Sabá, oñaakiri omapiro iyota-nitaka Salomón, oñaakiro aajatzi iwinkathari-pankoti okaratzi iwitsika-kaantakiri.⁵ Tima añaakiro aajatzi okaratzi iwayitari, okaratzi isaikan-tayitari inampiri-payi, tsika ikantayita impiratani-payi okaratzi ikithaa-yitari aajatzi, ikaratzi kitapiintzi-niriri iraitziri. Añaakiro ipomitai-tziri yatsipita-

^d 5.3 yiiisinampaan-takariri = inaryaaajiri iisaniintani-payi osaawiki, yaatzika-maitantaari iitzi

kayitani katziyain-kata-chari anta Tasorintsi-pankoki. Tima okiryaaantsi okantanaka iroori. ⁶Ari okantanakiri pinkathari: “Okaratzi nokima-kotzimiri nonampiki okaratzi pantayitakiri, okaratzi piyota-nitari, omapirotatya. ⁷Tira nonkimisanta-wityaaro, iro kantacha noñaakiro iroñaaka, nokitakaro naaka, ari noyotzi omapirotatya. Tira ithotyitinaro inkaman-taitinaro maaroni. ¡Omapiro piyota-nitaka awiroka, omapiro otzimi-motzimi piwaararo okaratzi nokima-kota-kimiri!

Ipinkathawai-takiri Salomón pawaniro

11 ¹Okanta apaata, yoka pinkathari Salomón oshiki kooya inintaki. Inintakiro irisinto iwinkathariti Apitantoni-satzi. Imatzitakaro inintakiro Athataa-wini-sato, Pityaankaarini-sato, Kiraarini-sato, Simaa-sato, Tharowan-taarini-sato.^e ²Irootaki ipinkakaa-witakariri Pawa pairani Israel-iiti, ikantakiri: “Piwinkani piwiro maaroni kooya poñaachari pasiniki nampitsi, omata-kayimiro = kari pimpinkathatiri awiroka pawaniro-payi.” Iro kantacha Salomón, oshiki inintakiro iroka-payi kooya, iinantakaro. ³Okaratzi 700 iinapiro-takari, pasini okaratzi 300 kaari iinapirota, irootaki iinapayi oitzinampa-siri-takiriri. ⁴Ikanta yantyasipari-tapaaki Salomón, oitzinampa-siri-takiri iinapayi impinkatha-waitiri pawaniro-payi. Ti inkamiitha-siri-tzimo-tajiri Pawa, ti isiyaari David, iririni. ⁵Ipinkatha-waitakiri Salomón pawaniro Impokiromara, iwawa-niroti Simaa-satzi. Ipinkatha-waitakiri aajatzi pawaniro ipaitai-tziri “Pinkathari Itaawintai-tziri Iinchaa-niki-payi”, iriitaki iwawa-niroti Pityaankaarini-satzi. Iriiyitaki pawaniro-payi impinka-yitimi. ⁶Yantasi-takaro Salomón kaari onimotirini Pawa, ti yiriipiroti isirityaari, ti isiyaari David, iririni. ⁷Iwitsikaki Salomón iyarapapankoti pawaniro ipaitai-tziri “Oitsinampaan-taniri” anta tonkaariki Aapatyaawiniki tsika isitowa-piintzi ooryaatsiri. Tima pinkaari inatzii iwawa-niroti Athataa-wini-satzi. Ipoña iwitsikakiri aajatzi isiyakaaro pawaniro ‘Pinkathari Itaawintai-tziri Iinchaa-niki-payi’, tima pinkaari inatzii aajatzi iwawa-niroti Pityaankaarini-satzi. ⁸Ari ikimitaakiri aajatzi asi maaroni iinapayi poñaayi-tachari pasiniki nampitsi, iriitaki otaapiintziniri kasankai-nkari, opomiyi-tziniriri owawa-niroti atsipita-kaani-payi. ⁹Ari ikisanakiri Pawa yoka pinkathari Salomón, okantakaan-tziro ti imiraawinta-jyaari, ti inkinkithasiri-tairi Iwawani Israel, iwashaantakiri ikimisantziri, tsika itzimi oñaakawi-takariri apiti-satzi. ¹⁰Ikantawi-takari: “Airo pipinkatha-tziri pawaniro-payi.” Iro kantacha Salomón, ipiyathatakari Pawa ikantawi-tariri. ¹¹Irootaki ikantan-takariri Pawa, ikantziri: “¡Salomón! Omapiro pipiyathataka, ti pinthotyiiro nokasiyakaimiri, ari pikimitaakiro nosankina-takaantani nokanta-witakamiri. Ari okarata-paaki nopinkathari-takaakimi, iriitaki nompinkathari-takaaji iroñaaka

^e 11.1 iwinkathariti Apitantoni-satzi = faraón

pimpiratani. ¹²Iro kantacha, airo nooka-kayi-tamiro awiroka, oshiki notakotakari asitamiri David, iriitakira pitomi nooka-kayiri ipinkatharitzitikiramintha imonkarati. ¹³Airotzimaita nowashaanta-kairi maaroni ipinkathariti. Aritaki nookanaki aparoni ikaratzi ishininkata-wakaiyita, iriitaki Judá-iti. Irootaki nantiri tima oshiki notakotakari pairani David, nompiratani. Notakotzi-takaro aajatzi inampi, Aapatyaawini.”

²⁶Imatakiro Jeroboam, itomi Nabat, poñaachari Posini-pathaniki. Tima yoka Jeroboam, impiratani Salomón, ipoñaaro nampitsiki Katsinkawiniki, ishininka inatzii icharini-payi Efraín. Kinankaro onatzii asitariri opaita Zerúa. ²⁷Iroka opoñaantari Jeroboam imaimani-tziri pinkathari: Tima itanto-takitziro Salomón maaroni inampi David, iririni, iwitsikakiro Tamako-pathani. ²⁸Yoka Jeroboam, sintsiri inatzii atziri, tikatsi pomirintsi-tzimo-tyaarini. Ikanta iñaakiri Salomón yoka mainari siritha ikantaka, impira-takari yaminayitiro okaratzi yasiyitari icharini-payi José, iwaisatzitini. ²⁹Okanta apaata, jataki Jeroboam ikinawaitzi ipoñaanakaro Aapatyaawiniki. Ari imonthaakari Kamantan-tzinkari Ahías, poñaachari Makoryiironiki. Iñaakiri ipokaki ipasikakaro owakiramairi ipasika-minto. Apaniro imonthaa-wakaaka, tikatsi intsipatyaa. ³⁰Yaakiro Ahías owakirari ipasikakari, isaraakiro, okaratzi 12-kotamasiti. ³¹Ikantziri Jeroboam: “Payi awiroka 10 okota, tima irootaki ikantakiri Pawa, Iwawani Israel, ikantzi: ‘Ari nosaraajiro naaka iwinkathari-minto Salomón, tima awiroka nonintaki pimpinkathari-wintairi inkarati 10 ishininkata-wakaa-jiita Israel-iiti. ³²Iriima Salomón, apatziro aparoni impinkathari-wintairi irirori ikantakaan-tziro notakotani nompiratani David, impinkathari-wintairo aajatzi Aapatyaawini, tima irootaki nampitsi nonintakiri. Ti osiyaaro pasini inampitsiti ishininka-payi Israel-iiti. ³³Tima ipiyatha-takana Salomón, itharowinta-sitaka ipinkathawaitziri Impokiromara, iwawa-niroti Simaa-satzi, Oitsinampaan-taniri, iwawani Athataa-wini-satzi. Imatzitakari “Pinkathari Itaawintai-tziri linchaa-niki-payi”, iwawani Pityaankaarini-satzi. Okaratzi yantakiri Salomón, ti onimo-tina noñaakiro, ti inthotyaa-kotina nosankinatakaantani aajatzi nosinita-kaantani, ti isiyaari David, iririni. ³⁴Iro kantacha, airo naapitha-tziri ipinkatharitzitiki. Tima tikira iñiuro inkami, aikiro ijiwari-tatyii, okantakaaro notakotari pairani asitaririni, David, nompiratani, tsika itzimi nasitakari naaka, tsika itzimi othotyaa-kirori nokanta-kaantani aajatzi nosankinatakaantani. ³⁵Airotzimaita ipinkatharitaji itomi Salomón, awiroka nonintaki pimpinkathari-wintairi inkarati 10 ishininkata-wakaa-jiita Israel-iiti. ³⁶Apatziro nosinita-wajiri itomi impinkathari-wintiri aparoni ikaratzi ishininkata-wakaa-jiita, airo otsiwakanta itaa-minto David Aapatyaawiniki, tima irootaki nampitsi nasitakari tsika osaikakotaki nowairo.’”

Makoryaaki pinkathari Salomón

⁴⁰Irootaki kantakaan-tzirori, inintantari Salomón iwiiri Jeroboam. Iro kantacha siyaka Jeroboam ikinaki Apitantoniki tsika ipinkatharitzu Sisac. Ari isaikakiri anta irojatzu ikamantaari Salomón.

⁴²Iroka okaratzu ipinkathari-wintakiri Salomón maaroni Israel-iiti nampitsiki Aapatyaawini okaratzu 40 osarintsi. ⁴³Ikanta imakoryaaji irirori, ikitaitakiri inampitsitiki asitaririni, David. Iimpoyiitari ipinkatharitzu itomi, ipaita Roboam.^f

Yookawintawakaaka Israel-iiti

12 ¹Jataki Roboam anta Sikochaariniki, ari ithonka ijayitaki maaroni ishininka-payi irirori iwinkathariti-tyaari anta. ²Oyotzimitaka Jeroboam itomi Nabat, isaikakira irirori Apitantoniki isiya-pithatari pinkathari Salomón, ari inampita-karori anta. ³Ari ityaantaitaki kaimirini Jeroboam. Pokaki tsika yapatojiitaka maaroni ishininka-payi irirori. Ari isampitai-takiri Roboam, itomi pinkatharini Salomón, ikantai-tziri: ⁴“Oshiki imapiro-takina iwasinonkaa-waitana asitamirini. Nonintzi piwatsinaryaa-kotajina okaratzu isintsiwintawaitana impiratana. Aririka pimatakinaro, awiroka ompirata-jyaanani.” ⁵Yakanaki Roboam, ikantziri: “Pimpiyanaki maaroni awirokaiti ashininká. Aririka awisaki mawa kitaitiri, ari nonintzi pimpoki piñiina.” Piyajii-tanaka maaroni ishininka-payi.

⁶Ikanta pinkathari Roboam, inintaki iyomitaa-najiri antari-kona-payi inampinatari pairani Salomón, iririni, ainiro yañaawita irirori. Ikantakiri: “¿Ashininká! ¿Paitama piyomitaa-najinari awirokaiti nonkantiriri atziri-payi?” ⁷Ikantajiitzi antari-kona-payi: “Aririka pisiyakotyaari tsika ikantayita impiratani pishininka-payi, aritaki pantinirimi inintayi-tziri, ari pakakirimi kamiithaini isampitakimi, pasi piwiromi pimpira-jiityaarimi iriroriiti.” ⁸Iro kantacha Roboam, ti inkimisantiri antari-kona-payi iyomitaa-witanaariri. Iri inintaki iyomitaa-najiri mainari-payi ikaratzu ikimota-jiitaki pairani, tsika itzimi inampina-yitari irirori. ⁹Isampiyi-takiri, ikantziri: “¿Paitama piyomitaa-najinari awiroka-payi nonkantiriri ashininka-payi ikantakina: ‘Piwatsinaryaa-kotajina okaratzu impira-waitakana pairani asitamirini.’?”

¹⁰Yakanaki mainari-payi ikaratzu pairani Roboam ikimota-jiitaki, ikantzi: “Iroka pinkantiri pakiri ashininka-payi kantzimiri: ‘Imapiro-takina asitamiri impira-waitakana pairani.’ Pinkantiri awiroka: ‘Isintsiwintakimi pairani asitanarini impiratami, naaka mapirotimini nompira-tyaami.’” ¹¹Imapiro-takimi asitanarini ikima-tina-takaami, aikiro

^f 11.43 makoryaaki = maaki = jatasirin-kataji isaiki isiri icharini-payi

nonkima-tina-takaa-tyiiaami naaka. Ipasawai-tanta-kamiri asitanarini wathaki-rontsi, irooma naaka nompasa-tanta-jyaamiro opatzitha asiro.’^h

¹²Okanta awisaki mawa kitaitiri piyaja Jeroboam itsipataari maaroni ishininka-payi tsika isaiki pinkathari Roboam, tima aritaki ikantzi-takari chapinki, ikantakiri: “Aririka awisaki mawa kitaitiri, pimpiyi piñiina.”

¹³Iro kantacha, titzimaita yaki kamiitha Roboam itomi pinkatharini Salomón, ikowako-witariri ishininka-payi, ti inkimisantiri ikampinaa-witakariri antari-kona-payi. ¹⁴Yakanta-sitakari okaratzi iyomitaa-nakiriri mainari-payi, ikantakiri: “Imapiro-takimi asitanari ikima-tina-takaami, aikiro nonkima-tina-takaa-tyiiaami naaka. Ipasawai-tanta-kamiri asitanari wathaki-rontsi, irooma naaka nompasa-tanta-jyaamiro opatzitha asiro.” ¹⁵Ti inkimi pinkathari ikowako-witariri ishininka-payi, tima irootaki inintakiri Pawa awishi omonkara-tantyaari ikantzi-takari Jeroboam, itomi Nabat, ikamanta-kiriri Ahías Makoryiironi-satzi. ¹⁶Ikanta maaroni Israel-iiti, iñaakiri pinkathari ti inkimi, yakanakiri, ikantziri:

Ti noshininka-piro-tyaari naakaiti pirini David.

Airo naapatyaami pikarajiitzi icharinitami itomi Isaí.

Aikiro ikantajii-tanakitzii:

¡Israel-iiti anaajiitzi aroka, thami ampiyi awanko-thaantiki-payi!

¡Iriima ishininka-payi pinkatharini David, impinkatha-matsita-wakaiyaa ikaratzi ishininkata-wakaa irirori!

Ari ipiyajii-tanaka Israel-iiti iwanko-thaantiki-payi.

¹⁷Irootaki ipinkathari-wintan-tariri Roboam ishininka-payi Israel-iiti ikaratzi nampitarori iipatsitiki Judá-iti. ¹⁸Ari ityaanta-witakari pinkathari Roboam inampina, Adoram, inkowakotiri ishininka-payi yasitakaariri iwinkathariti. Isitowanaki maaroni Israel-iiti ishimyaan-takari mapi, iwamaakiri. Ari ititanakiri sintzini pinkathari Roboam isiyako-mintoki, siyanaka Aapatyaawiniki. ¹⁹Ari okantakari yooka-wakaan-takari Israel-iiti, ti intsipa-tajyaari ikaratzi icharini-yitari pinkatharini David irojatzji iroñaaka.

²⁰Ikanta ikimaki pasini ishininka-payi Israel-iiti, ikantaitzi: “Piyaja Jeroboam.” Ikaimakaan-takiri impoki tsika ipiyotaka maaroni ishininka-payi. Ari iwakiri impinkathari-wintairi maaroni ishininka Israel-iiti. Tira impinkatha-wintairi pasini ikarajiitzi ishininkata-wakaa-jiita icharini-yitari David, apaniro ikanta isaikawaitzi Judá-iti.

²¹Ikanta yariitaka Roboam Aapatyaawiniki yapatota-paakiri Judá-iti aajatzji Benjamín-iti, oshiki-pirori ikarajiitzi iwayiriti iyosiitakiri. Inintzi iwayiri-tyaari pasini ishininka-payi Israel-iiti, imatanta-jyaa-rorimi

^h 12.11,14 nompasa-tanta-jyaamiro opatzitha asiro = nompasa-tanta-jyaamiri kitoniro (tima kitoniro ipaitai-tziro pairani opatzitha asiro)

Roboam, itomi Salomón impinkathari-wintairi maaroni ishininka-payi.ⁱ ²²Iro kantacha, ñaanatakiri Pawa itomiyaayi paitachari Semaías, ikantakiri: ²³“Pinkinkitha-waita-kairi Roboam, itomi pinkatharini Salomón, iwinkathariti Judá-iti aajatzi Benjamín-iti. Pimatzi-tyaari pinkamantiri maaroni nampitarori anta, pinkantiri: ²⁴‘Iroka ikantzi Pawa: Ti onkamiithati pijati piwayirita-wakaiyaa pikaratzí pishininkata-wakaa-jiita awiroka Israel-iiti. Pimpiyi maaroni piwanko-thaantiki, tima irootaki nantawairi naaka.’” Ikanta ikimajii-takiro ñaantsi ikantziriri Pawa, piyayitanaka iwanko-thaantiki-payi, imatakiro tsika ikantakiri Pawa.

Iwitsikakaantaki isiyakaaro ipiraitari

²⁵Yapiitajiro Jeroboam iwiriintairo nampitsi Sikochaarini saikatsiri tonkaariki iipatsitiki Efraín-iti. Ari inampitaarori irirori. Ikanta apaata yookanajiro inampiwitakaro Sikochaarini, jataji, iwiriintajiro nampitsi Pawaporoni. ²⁶Ari ikinkithasiri-tanaka Jeroboam, ikantzi: “Kimitaka aritaki yapiitajiro impinkathari-wintajina Roboam, icharini pinkatharini David, ²⁷tima irojatzi ijata-piinta-jiitzi Aapatyaawini noshininka-payi impomitiri yatsipi-takaani itasorintsi-pankotiki Pawa, kimitaka aritaki inisironka-takiri Roboam, pinkathari-tatsiri iipatsitiki Judá-iti. Aamaiyaa aritaki iwa-kaantakina naaka, impiyasi-tairi Roboam iwinkathariti Judá-iti.”

²⁸Ari yaminaki pinkathari impaityaa yomitaa-najirini, iwitsika-kaantaki apiti isiyakaaro kiripiri vaca iyosiita ooro, ikantakiri maaroni ishininka: “¡Ashininka Israel-iiti! Aritapaaki pipiyapiyataka Aapatyaawiniki. Yoka piwawani-tajyaari aka, iriitaki amajimiri pisaika-witaka pairani Apitantoniki.” ²⁹Iwaki aparoni isiyakaaro vaca Pawapankoniki, iriima pasini iwakiri iipatsitiki Dan-iti. ³⁰Irootaki inkaaripiro-waitan-tyaari Israel-iiti, ijayitaji Pawapankoniki aajatzi iipatsitiki Dan-iti impinkatha-tairi isiyakaaro kiripiri vaca. ³¹Iwitsika-kaanta-yitaki aajatzi tonkaariki iyarapapankoti. Iyosiiyitaki ishininka impira-tasorintsi-tyaari, kaari-tzimaita ishininka-payi Leví-iti.

Iwitsikaitakiro nampitsi Ositikiitoni

15 ⁹Tima awisaki oshiki osarintsi ipinkathari-wintakiri Jeroboam maaroni pasini ishininka-payi Israel-iiti. Iriima ishininka-payi Judá-iti yaminaji iriroriiti pasini pinkathari-witairini, ipaita Asa.

Ipinkathariwintantzi Omri

16 ²³Aritaki tzimaki 31 osarintsi ipinkatharitziri irirori Asa iipatsitiki Judá-iti. Aripaiti yitanakaro irirori Omri ipinkathari-wintziri pasini ishininka-

ⁱ 12.21 oshiki-pirori = 180,000 owayiri

payi Israel-iiti. Okaratzi 12 osarintsi ipinkatharitaki. Irooma anta nampitsiki Aakamiithawiniki ipinkatharitaki okaratzi 6 osarintsi. ²⁴Yamanantakiro Omri iipatsiti Ositikii-toni-satzi, ikaratzi apikithoti kiriiki opinatakari. Ari iwiriintakiri inampitsiti ipaitakiro Ositikii-toni, tima iro owaitakaan-tzirori iwairo asitarori iipatsiti pairani ipaita Ositiki, ikantai-tziri iñaaniki irirori ‘Semer’!

²⁵Ti onimotiri Pawa okaratzi yantziri pinkathari Omri. Omapiro ikaariprotaki yanaakiri ikaariprotaki itakarori pairani ipinkatharitz. ²⁶Isiyako-taari ikaariprotaki Jeroboam itomi Nabat, tima ikaariprotakaakiri aajatzi maaroni ishininka-payi Israel-iiti, iwatsimaakiri Iwawani Israel iñaakiri ipinkatha-waitziri siyakaa-rontsi.

²⁸Ikanta imakoryaaji irirori Omri, ikitaitakiri Ositikii-toniki. Iimpoyiitaari ipinkatharitaji Acab, itomi irirori.^k

Ipinkathariwintantzi Acab

³⁰Tima okaratzi 22 osarintsi ipinkathari-wintakiri Acab ishininka-payi Israel-iiti anta Ositikii-toniki. Titzimaita onimotiri Pawa ipinkathari-witaka Acab itomi Omri, omapiro ikaariprotaki, yanaanakiri ikaratzi itakarori pairani ipinkatharitz. ³¹Ti yookiro yantayi-tziro kaari-pirori isiyako-taari pinkatharini Jeroboam, itomi Nabat, tima inantakaro Jezabel, irisinto pinkathari-tatsiri Simaaki, ipaitai-tziri “Itsipa-minthari Inkaniwiri”. Tima ijataki pairani Jeroboam, ipinkatha-waitakiri pawaniro Inkaniwiri. ³²Iwitsika-kaantaki pomipirini-mintotsi anta Ositikii-toniki, iwitsika-kaantzitaka iyarapapankoti tsika impomiwintaitiri pawaniro Inkaniwiri. ³³Imatakiro aajatzi pinkathari Acab iwitsika-kaantaki osiyakaaro pawaniro Inkaariwiro, irootaki iwatsimaa-piro-tanta-kariri Iwawani Israel, tima yanaanakiri itayita-karori pairani ipinkathari-yitzi iwatsimairi Pawa.

Ikamantantzi Elías airo omparyaaji inkani

17 ¹Ikanta Elías Onimowini-satzi poñaachari Wakaniki, ikinkitha-waita-kaakiri pinkathari Acab, ikantziri: “¡Pinkatharí! Omapiro-tatyaa nonkantimiri, tima Iwawani Israel, iriitaki ompiratanari naaka. Ari awisaki osarintsi-payi airo omparyaaji inkani, airo iñiitaji kapichiini itsini impokiro irojatzi nonkantan-tajyaari naaka: ‘Omparyaaji.’” ²Ari iñaanata-kiriri Pawa irirori Elías, ikantziri: ³“¡Elías! Pisiyi, pinkinaki isitowa-piintzi ooryaatsiri. Pimaña nijaatinkaki Chikaaroniki, saikatsiri intatzikiro Owaryiinkaariniki. ⁴Irootaki pimurityaari nijaatinka. Ari nonkanta-kaakyaari koontzi-niro yayimiro piyaari anta.”^l

⁵Imatakiro Elías ikantakiriri Pawa, jataki, isaikaki nijaatinkaki Chikaaroniki saikatsiri intatzikiro Owaryiinkaariniki. ⁶Pokatsi

¡ 16.24 apikithoti kiriiki opinatakari = apiti talento = 66 kilos ^k 16.28 imakoryaaji = imaaaji = jatasirin-kataji isaiki isiri iwaisatziti-payi ^l 17.4,6 koontzi-niro = cuervos

koontzi-niro yaminiri posiniri iyaari aajatzi yatantyaariri. Yaminiri okitaityaa-manaji aajatzi tsitinii-tiini. Irootaki iriri nijaatinka.^m 7 Okanta awisaki tsika okaratzi kitaitiri, piryaatanaki nijaatinka, tima ti iñiitairo omparyaaji kipatsiki.

Elías aajatzi kinankaro

⁸Opoña iñaanatairi Pawa yoka Elías, ikantajiri: ⁹“Pijati Wiyaaroniki otsipa-nampitari Simaani, aritaki pisaikiri anta. Tima ari nonkanta-kaakyaaro kooya kinankaro ompimi piyaari.”

¹⁰Jataki Elías Wiyaaroniki. Ikanta yariitzi-mataka nampitsiki, imonthaakaro kooya kinankaro aawaitzi saimpiki. Ikaimako-tapaakiro, ikantziro: “¡Ayomparó! Nonintzi pimpakotina kapichiini nijaa nirawaki.” ¹¹Irootaintsi ojanakani ayiniri imiri, yapiita-nakiro, ikantziro: “¡Pamaki aajatzi kapichiini noyaari!”ⁿ ¹²Akanakiri iroori, okantziro: “¡Omapiro-tatyaa nonkantimi, tima añaatsi Piwawani, tikatsi yatantaitari nompimiri! Apatziro otzimi opanikiini pankirintsi-pani kowitziki, aajatzi yiinkantsi tzimatsi kapichiini. Irootaki naantari kapichiini saimpiki nonkotsitiro nakyootiri notomi, aririka nonthonkakiro, ari noyaawintyaa ayina notashi.”^o ¹³Ikantzi Elías: “Airo pitharowa-waitzi. Pijati pimatiro pikantakiri. Iro kantacha naaka pitawakya pintsasi-tinaro, pamakinaro nowawakya. Impoña pampoiti pintasiti pasi awiroka pakyootiri pitomi. ¹⁴Tima ikantakina Pawa, Iwawani Israel, airo othonka pankirintsi-pani aajatzi yiinkantsi, irojatz iwaryaan-tajyaarori Pawa inkani kipatsiki.”

¹⁵Tima omatakiro kinankaro ikantakirori Elías. Oshiki kitaitiri awisaintsi ti onkowityiyaa owariti otsipatakari Elías aajatzi otomi. ¹⁶Ti onthonkyaa pankirintsi-pani oyowitzitiki aajatzi ikimitakari yiinkantsi, tima monkarataka iñaani Pawa ikantakiriri Elías.

¹⁷Okanta apaata imapoka-sitaka imantsiyataki otomi kinankaro, mapirokitaka, ti onkanti yaniinka-tanaji. ¹⁸Oñaanata-nakiri kinankaro yoka Elías, okantziro: “¡Itomiyaayi Pawá! ¿Paitama pipokasi-tantanari? ¿Irooma pipokantari pinkinkithasirita-kayinaro noyaaripironka inkaman-tajyaari notomi?” ¹⁹Ari yakanakiro Elías, ikantziro: “Pamakinari aka pitomi.” Yaawakiri Elías othomaakiri iriniro, yatiita-kaanakiri imaapiintzi inaryaa-pakiri imaamintoki. ²⁰Ichiraanaki Elías, ikantzi: “¡Pawá! ¡Asitanarí! ¿Pimatzi-tyaaroma piwasinonkaikiro kinankaro nomayimo-tziri piwamaitiro otomi?” ²¹Tima mawa yapiitakiro Elías iwanki-sipanii-takari iintsi. Yapiita-nakiro ichiraanaki, ikantzi: “¡Pawá! ¡Asitanarí! Poipyaa-siri-tairi iintsi.” ²²Ikimakiri Pawa ikantakiriri Elías, yoipyaa-siri-tairi iintsi, añaanaji. ²³Ithomaa-najiri, yapiita-kaanajiri osaawiki, ipapajiro asitariri, ikantziro: “Yoka pintsiti, añaaji.” ²⁴Okantzi

^m 17.6 yatantyaariri = pan ⁿ 17.11 noyaariri = pan ^o 17.12 yatantaitari = pan

kooya: “Ari noyotziri iroñaaka awiroka itomiyaayi Pawa, tima omapiro-tatyiyaa iñaani Pawa okaratzi piñaawai-tziri awiroka.”

Yapiitairo Elías iñiri pinkathari Acab

18 ¹Tima osamanitaki, awisaki okaratzi mawa osarintsi, yapiitajiro Pawa iñaanatairi Elías, ikantairi: “Pijati, piñiri pinkathari Acab, tima irootaa-tsi nowaryaajiro inkani tsinkaironi kipatsi.” ²Jataki Elías iñiri pinkathari Acab. Tima antaroiti okantaka tashitsi Ositikii-toniki. ³Ikaimakiri Acab inampiri paitachari Abdías, tima imapiro-tatziro irirori ipinkatha-tziri Pawa. ⁴Tima owakaantan-takariri Jezabel Kamantan-tzinkari-payi, yoka Abdías iriitaki omanakiriri impirita-moro-nakiki ikaratzi 100 Kamantan-tzinkari, inasitaka apipiyoti ikaratzi 50 Kamantan-tzinkari, ari ipiriri iwari aajatzi iriri.^p ⁵Ikinkitha-waita-kaakiri Acab yoka Abdías, ikantakiri: “Thami aniitiro maaroni nampitsi amini tsika owaapathata, amini aajatzi nijaatinka tsika oshooki katarosi yañaantyaari apira-payi ikyaakoitari. Airorika añaasita, ari inthonka-kyaari inkami apira-payi.”^q

⁶Tima ikinanaki Acab pasiniki awotsi, iriima Abdías ikinakiro irirori pasiniki awotsi tikatsi intsipa-tanakyaa. ⁷Ikanta ijatanaki Abdías awotsiki, imonthaakari Elías. Tima iyotawajiri, ityirowa-sitawaari, ikantziri: “¿Tima awiroka Elías?” ⁸Yakanaki Elías, ikantzi: “Naakataki. Pimpiyanaki, pinkantiri piwinkathariti: ‘Noñaajiri Elías.’” ⁹Ikantzi Abdías: “¿Tzimatsima nokinakaa-sitani pityaantan-tanari nonkamantiri pinkathari Acab iwantyaanari? ¹⁰¿Omapiro-tatyaa nonkantimiri, tima añaatsi Piwawani! Oshiki yamina-mina-takaan-takimi pinkathari Acab maaroni nampitsiki. Ikaratzi kantatsiri: ‘Ti noñaajiri,’ isintsiwintziri ikantziri: ‘Pinkanta-piro-tina tirika piñaajiri!’ ¹¹Aikiro pikanta-tyaana awiroka iroñaaka: ‘Pijati pinkamantiri piwinkathariti, pinkantiri: “Noñaajiri Elías.”’ ¹²Kimitaka aririka nojatanaki, yaanajimi itasorinka Pawa, airo noyotzi tsika pisaiki. Aririka nonkaman-tawita-kyaari pinkathari Acab, airorika iñaasitami irirori, aritaki iwakina. Tima naaka, nasi nowiro nopinkatha-tziri Pawa owakira nomainari-tapaaki. ¹³¿Tima inkaman-taitimiro okaratzi nantakiri otsitoka-kaantan-tariri Jezabel Kamantan-tzinkari-payi? Tima nomanaki impirita-moro-nakiki ikaratzi 100. Nonasitaka apipiyoti ikaratzi 50 Kamantan-tzinkari, ari nopiriri iwari aajatzi iriri.^r ¹⁴Aikiro pikanta-tyaana awiroka iroñaaka: ‘Pijati pinkamantiri piwinkathariti, pinkantiri: “Noñaajiri Elías.”’ ¿Pininta-tziima iwina?’ ¹⁵Ikantzi Elías: “¿Omapiro-tatyaa nokantzimiri, tima añaatsi Pawa Ñaapirori ompiratanari naaka. Iroñaaka nojati noñiri Acab!”

^p 18.4 iwari = pan ^q 18.5 apira-payi ikyaakoitari = amoranipayi = caballos, mulas
^r 18.13 iwari = pan

¹⁶Ikanta Abdías yamina-mina-tairi pinkathari Acab, ikamantakiri. Jatanaki irirori Acab imonthai-yaari Elías. ¹⁷Ikanta iñaawajiri, ikantawakiri: “¿Awirokama ñaasirin-kayitakiriri ashininka-payi Israel-iiti? ¹⁸Ikantzi Elías: “Tira naaka ñaasirin-kirini. Awiroka pitsipatari ishininka-payi piwaisatzitini, okantakaaro piwashaantairo ikantakaantani Pawa, pipinkatha-waita-sitakari osiyakaaro Inkaniwiri-payi. ¹⁹Pinkaima-kaantiri maaroni ashininka-payi Israel-iiti yapatojiityaa Owaantsii-toniki. Pinkaimiri anta iñaawya-takaani Inkaniwiri inkarati 450, pinkaimiri oñaawya-takaani Inkaariwiro inkarati 400, aajatzi ikarajiitzi akyoota-piintzirori Jezabel.”

Elías aajatzi pawaniro Inkañaawiri

²⁰Ikaimakaan-takiri Acab maaroni ishininka-payi Israel-iiti, yapatotakiri maaroni ñaawyawai-taniri-payi Owaantsii-toniki. ²¹Ari ipokakiri irirori Elías tsika ipiyotaka ishininka-payi, ikantapaakiri: “¿Tsika-paiti piwashaantairo pipitho-pitho-waitaka okantakaami otzimi apiti pikinkithasiritani? Iriirika iriipirori Pawa pinkimisantiri, pimatiro. Iriirika Inkaniwiri, pinkimisantiri irirori.” Ari imairijiitaki ishininka-payi tikatsi akatsini. ²²Aikiro iñaanata-tziiri Elías ishininka-payi, ikantziri: “Aparoni nokanta naaka iyamanta-niriti Pawa, iriima Inkaniwiri ikaratzi 450 iñaawya-taniriti. ²³Pamajiiti aka apiti ipiraitari. Iyosiitaki ñaawyariiti aparoni ipiraitari inintiri, intopitha-yitakiri, iwankitakiri itsimaki, airo itaan-tzimaitari paamari. Ari nonkimitaakiri naaka pasini ipiraitari, nowanki-takiri tsitsiki, airo nowaama-tantari aajatzi paamari.^s ²⁴Impoña pinkowa-kotiri piwawani-payi awirokaiti, pimpairyiuro iwairo. Irooma naaka nompairyiuro iwairo Nowawani. Itzimi-rika Pawa kimatsini, owayiita-kironi paamari, iriitaki mapirotzirori Ipawatzi.” Ikantajiitzi maaroni Israel-iiti: “¡Ariwí!” ²⁵Ikantanakiri Elías iñaawya-takaani Inkaniwiri: “Piyoyii pinintziri ipiraitari, pityaari awiroka piwamairi, tima oshiki pikarajiitzi. Pinkowa-kotiri piwawani pimpairyaaajiro iwairo, airotzimaita poisantari paamari.”

²⁶Imatakiro ikantakiriri, yaakiri ipiraitari, iwamaakiri. Yitanakaro kapichikitaiti, tampatzika-takotaki ikowako-witari iwawani Inkaniwiri, ikantziri: “¡Inkaniwirí, pakina!” Tikatsi-tzimaita akirini. Aikiro imitaa-jiiwitatyaa ishonka-shonkawintziro iwitsikakiri ipomi-pirini-minto. ²⁷Tampatzika-takotaki, oshiki isironta-wintari Elías yokaiti, ikantziri: “Pisintsiti pinkaimiri piwawani. Aamaasityaa tzimatsi yantziri, ijatatzii ikiwan-tawaitzi. Piwasaakiryiiri aamaasityaa imaatzii.”

²⁸Aikiro ikaimajii-tatzii, itotakaa-waiyi-takaro kotsiraa-niki, ipathakawai-takaro thoyimpi-thowa-yitatsiri, iyowayitaki iriraani, aritaki okanta yamijiitari

^s 18.23,25,26,33 ipiraitari = vaca = buey

iriroriiti. ²⁹Irootzi-mataki omonkaratyaa tsika owiraa kitaitiri ipomitanta-piintariri yatsipi-takaani, aikiro ikaimawi-jiitayaa sintsiini, titzimaita yakaitiniri yamanani. Tikatsi akirini, tikatsi kimirini aajatzi. ³⁰Ikaimanakiri Elías maaroni ishininka-payi, ikantziri: “Pimpoka-jiiti maaroni aka.” Pokajii-tapaaki ishininka-payi. Ari iwitsikajiri Elías ipomi-pirini-minto Pawa iporoki-taitakiri pairani. ³¹Yaaki mapipayi okaratzí 12. Ikaratzira pairani aajatzi itomi-payi Jacob 12. Tima irijatzi Jacob ikantakiri pairani Pawa, ikantziri: “Israel pimpaitajyaa.” ³²Ipiwirikairo mapipayi iwitsikaji itaapirini-minto Pawa, antaro ikiya-thapi-takiro, kantacha impanki-taitimi oshiki okitho pankirintsi.^t ³³Itaromaakiro tsitsi, itowatha-yitakiri ipiraitari, iwankitakiri tsitsiki. ³⁴Ikantzi Elías: “Pamakiro antaro 4 kowitzi owantakari nijaa, pisaitiro pomitai-rontsi aajatzi tsitsi.” Aikiro ikantatzi Elías: “Papiitiro pisaitiro.” Yapiitziro ikantzi: “Papiitiro pisaitiro.” Imataitakiro okaratzí ikantakiri Elías. ³⁵Jaikita-paaka nijaa ikiya-thapi-taitakiro pomipirini-mintotsi, siyaata-paaka nijaa.

³⁶Aritaki monkara-tapaaka owiraa kitaitiri ipomita-piintziri ipira pomipirini-mintotsiki, pokanaki Elías. Ichiraa-paaki, ikantzi: “¡Pawá! Iwawani Abraham, Isaac aajatzi Israel. Pimatiro nokowako-tzimiri, irootaki iyotantai-tyaari awiroka Iwawani Israel-iiti, naakataki aajatzi pimpiratani. Okaratzí nantziri naaka, awirokataka ompiratanari nantimiro. ³⁷Pimatiro Pawa, pimatinaro nokowako-tzimiri. Irootaki iyotantyaari atziri-payi awirokataka Pawa, awiroka kaima-siri-yitziriri inkimisantaimi.”

³⁸Omapoka-sitanaka ookatha-tanaka, otaapaakiri wathatsi, tsitsi, mapi, samampo, maaroni, paamatanaki aajatzi nijaa jaikitain-chari ikiya-thapi-tasitai-takiro.” ³⁹Ikanta iñaakiro maaroni Israel-iiti opaamatanaki, oiyotanaka, otsitoka-paaka itamako kipatsiki, ikantajiitzi: “¡Pawa inatzi yokawá! ¡Iriitaki Pawá!”

⁴⁰Ari ikantzi Elías: “Pairikiri iñaawyataniriti Inkaniwiri. Tikatsi aparoni siyatsini.” Ari yairikai-tanakiri maaroni, yaanakiri Elías nijaatinkaki Tirimpyaroki, iwisakiri maaroni.

Ikowakotantai Elías omparyaji inkani

⁴¹Ari ikinkitha-waita-kaakiri Elías pinkathari Acab, ikantziri: “Pijati piwankoki, piwapajyaa, pirapaji aajatzi iraitziri. Tima poimainkata-paaki antaro inkani.”

⁴²Ari itonkaanaki kapichiini pinkathari Acab, owawaitaka, iraki aajatzi iraitziri. Ari itonkaa-piro-tanaki irirori Elías omitzithaki Owaantsii-toniki, thointa-paaka yoiyoota-paaka anta, itsitoka-kaakaro iworó iyirito. ⁴³Ikantziri impiratani: “Pinkatziya-niinti jinokiini, pamini inkaari-kinta.” Jatanaki, yaminaki inkaariki, ikantzi: “Tikatsi noñii.” Aikiro isintsi-tatzii

^t 18.32 Kantako-tachari aka “oshiki okitho pankirintsi” irojatzi siyarori akanti apiti antaro iwantai-tarori okitho pankirintsi ipankii-tziri. Osiyaro aajatzi ikantaitzi onkarati 20 litro.

^u 18.38 ookatha-tanaka = iwaamariti Pawa okinapaaki inkitiki

Elías, ikantziri: “Papii-piitiro pamini, onkarati 7 papiitiro.” ⁴⁴Irotaki 7-tatsiri ipiya-piyataka impiratani, ikantziri: “Noñaaki inkaari-kinta yanini minkori, osiyaro akotsi.” Ikantzi Elías: “Pijati isaiki pinkathari Acab pinkantiri: ‘Paanajiro pisiyako-minto, tikira oparyaa-paaki inkani.’”

⁴⁵Ari otsitini-kitanaki inkiti, antaro otampyaa-tanaki, paryapaaki antaro inkani. Titanaka Acab isiyako-mintoki, jataki Panki-pawa-winiki.

⁴⁶Iriima Elías, ikantakaakari Pawa ontzimi isintsinka, yooso-thakitana-karo iithaari. Isiyana-kityaa ijatanaki, iriitaki itakaro yariitaka Panki-pawawiniki tikira-mintha yariityaa irirori Acab.